

TOEKOMSTBESTENDIG BEROEPSONDERWIJS IN KRIMPREGIO'S

ANALYSES VAN REGIONALE CONTEXT - ZUID-LIMBURG

NOTITIE

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

ALBERT RUTTEN & TOBIAS VERVLIT

IN OPDRACHT VAN

COMMISSIE MACRODOELMATIGHEID MBO (CMMBO)

AMSTERDAM, 24 JANUARI 2025

SEO-notitie nr. 2025-03.11

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2024 SEO Amsterdam.

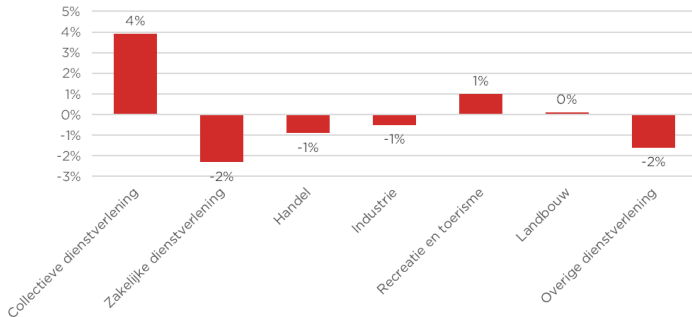
Alle rechten voorbehouden. Het is goorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

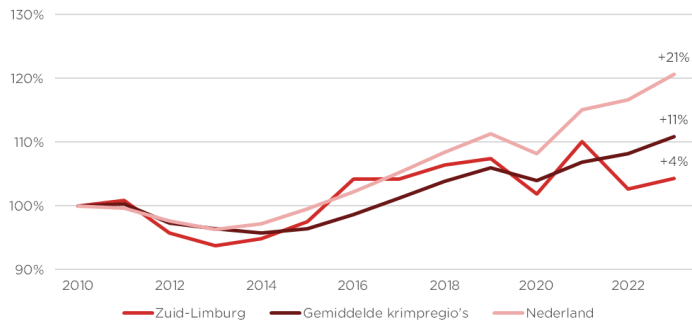
+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl

Samenvatting regionale context Zuid-Limburg

ECONOMISCH LANDSCHAP

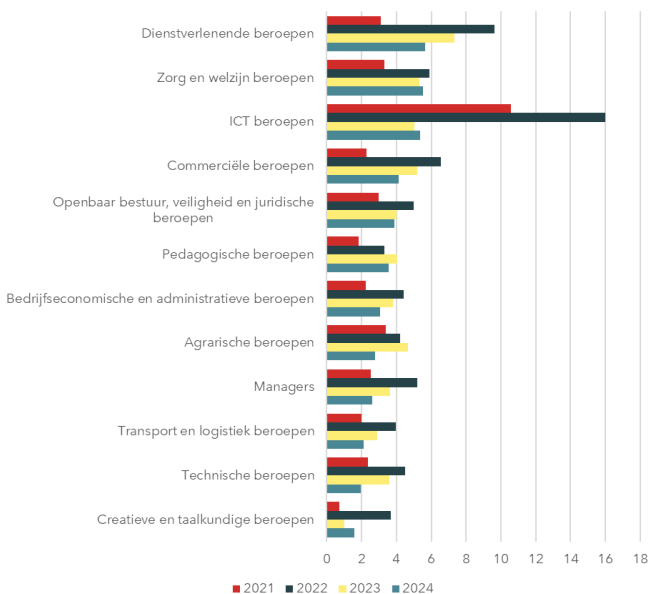
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De krimpregio Zuid-Limburg wordt specifiek gekenmerkt door een relatief grote sector op het gebied van collectieve dienstverlening, met name de zorg. Ook de sector recreatie en toerisme is groter dan gemiddeld in Nederland.
- Daarnaast zijn de zakelijke dienstverlening en de handel belangrijke sectoren in Zuid-Limburg, hoewel deze sectoren relatief kleiner zijn in deze regio dan gemiddeld in Nederland. Sectoren als ICT, groothandel en bouw zijn minder sterk aanwezig in Zuid-Limburg.
- De economische groei in Zuid-Limburg is lager dan het gemiddelde in de krimpregio's. Daarnaast wordt voor Zuid-Limburg een krimp van de werkgelegenheid verwacht.
- Op het gebied van publiek-private samenwerking speelt Samenwerkend Netwerk van Ecosystemen in Limburg (SNEL) een belangrijke rol. Dit is een samenwerkingsverband is gericht op verduurzaming, digitalisering en innovatie binnen de provincie Limburg.

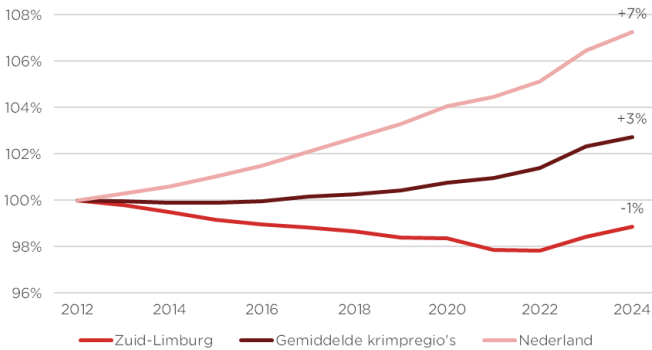
ARBEIDSMARKT EN TEKORTEN

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De arbeidsmarkt blijft krap in beroepsgroepen als techniek, industrie, bouw, zorg en ICT. Dit heeft voornamelijk structurele oorzaken, zoals vergrijzing, ontgroening en mismatch.
- De arbeidsmarktcrachte in Zuid-Limburg is het sterkst voelbaar bij dienstverlenende beroepen, zorg en welzijn beroepen en ICT beroepen.
- Vier mbo-instellingen verzorgen het opleidingsaanbod in Zuid-Limburg. De studentenaantallen zijn met name hoog op het gebied van zorg en welzijn en voedsel, natuur en leefomgeving. Gezien de arbeidsvraag in de regio hebben deze studenten een goede uitgangspositie.
- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt.
- Weinig mbo-opleidingsrichtingen in Zuid-Limburg kennen lage studentenaantallen. Wel zijn er enkele specialistische opleidingen die te maken hebben met zeer lage studentenaantallen.

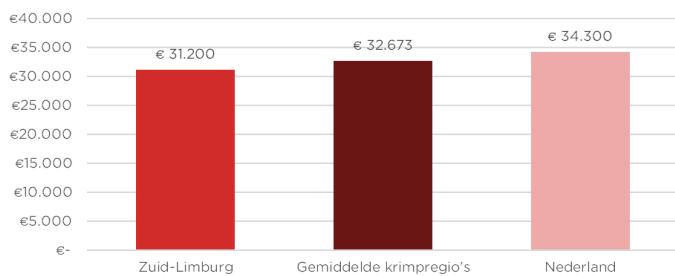
DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELING

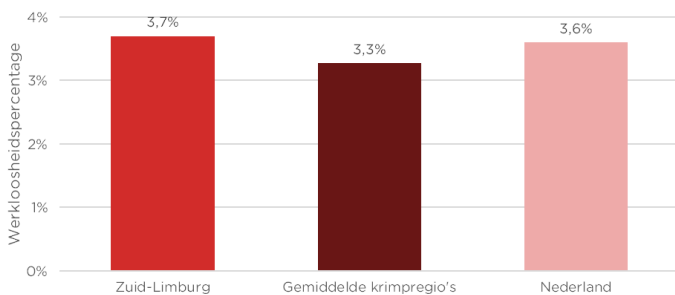
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- Zuid-Limburg kent een bevolkingskrimp. Migratiestromen - zowel vanuit andere regio's als het buitenland - zijn de belangrijkste reden dat de bevolking vanaf 2022 weer wat groeit.
- Zuid-Limburg kent een hogere grijze druk en een lagere groene druk dan andere krimpregio's.
- De afgelopen jaren nam het aantal bol-studenten af en het aantal bbl-studenten toe, maar naar verwachting zal het aantal mbo-studenten in Zuid-Limburg de komende jaren dalen als gevolg van ontgroening.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.

SOCIAALECONOMISCHE KENMERKEN & LEEFBAARHEID

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

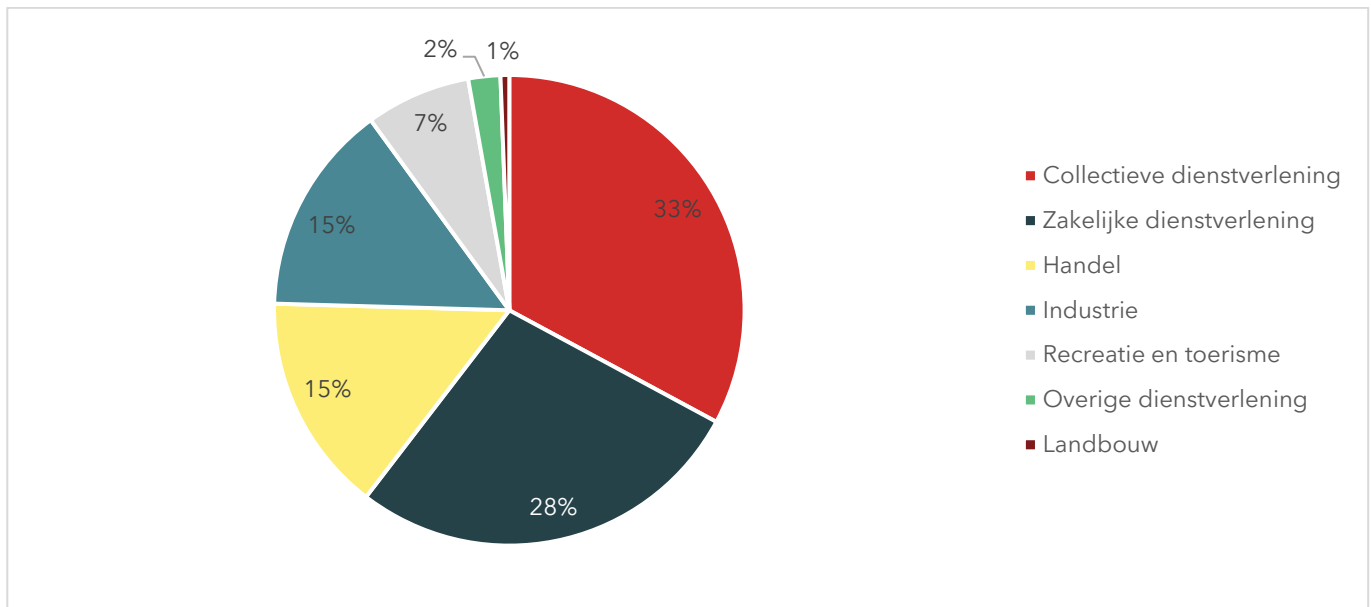
- Zuid-Limburg heeft relatief veel mensen in de WW, bijstand en arbeidsongeschiktheid. Het gemiddelde inkomen ligt in deze regio dan ook lager dan het gemiddelde inkomen in de andere krimpregio's en in Nederland.
- Op brede welvaartsindicatoren scoort Zuid-Limburg ook lager. Zo ligt het percentage koopwoningen lager dan het gemiddelde in de krimpregio's en lager dan het gemiddelde in Nederland. Ook is de levensverwachting lager dan het gemiddelde in de krimpregio's en lager dan het gemiddelde in Nederland.
- Op het gebied van bereikbaarheid zijn de afstanden tot een treinstation en ziekenhuis lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's. Daarmee zijn voorzieningen in de regio goed bereikbaar.

Economisch landschap

Sectorale verdeling

- Op het gebied van banen zijn de grootste sectoren in Zuid-Limburg de collectieve sector (33 procent), de zakelijke dienstverlening (28 procent) en de handel (15 procent), zie Figuur 1. De kleinste sectoren zijn recreatie en toerisme (7 procent), overige dienstverlening (2 procent) en de landbouw (1 procent).

Figuur 1 De drie grootste sectoren in Zuid-Limburg zijn de collectieve dienstverlening, de zakelijke dienstverlening en de industrie

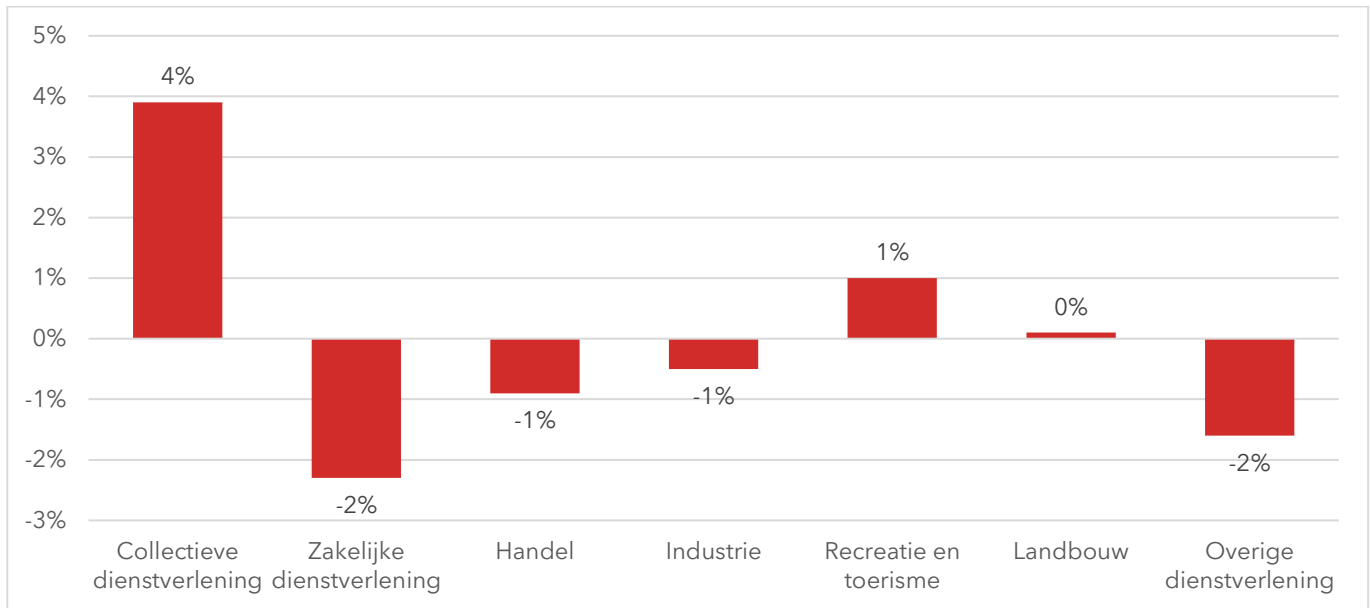
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Dit cirkeldiagram toont het percentage banen naar sector voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg. De grootste sector is de collectieve dienstverlening. Deze sector bestaat uit het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Regionale specialisatie

- Figuur 2 laat zien dat - vergeleken met het landelijke beeld - het aantal banen in de collectieve dienstverlening hoger ligt in Zuid-Limburg (4 procentpunt). Het aantal banen in de zakelijke dienstverlening en overige dienstverlening ligt relatief lager (beide 2 procentpunt). De omvang van de andere sectoren zijn ongeveer vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde (maximaal 1 procentpunt verschil).
- Hoewel deze sectoren de regionale specialisatie van Zuid-Limburg laten zien, zijn de collectieve dienstverlening en zakelijke dienstverlening absoluut gezien de belangrijkste sectoren (zie Figuur 1).

Figuur 2 Het aantal banen in de Collectieve dienstverlening ligt in Zuid-Limburg fors hoger dan het landelijke gemiddelde

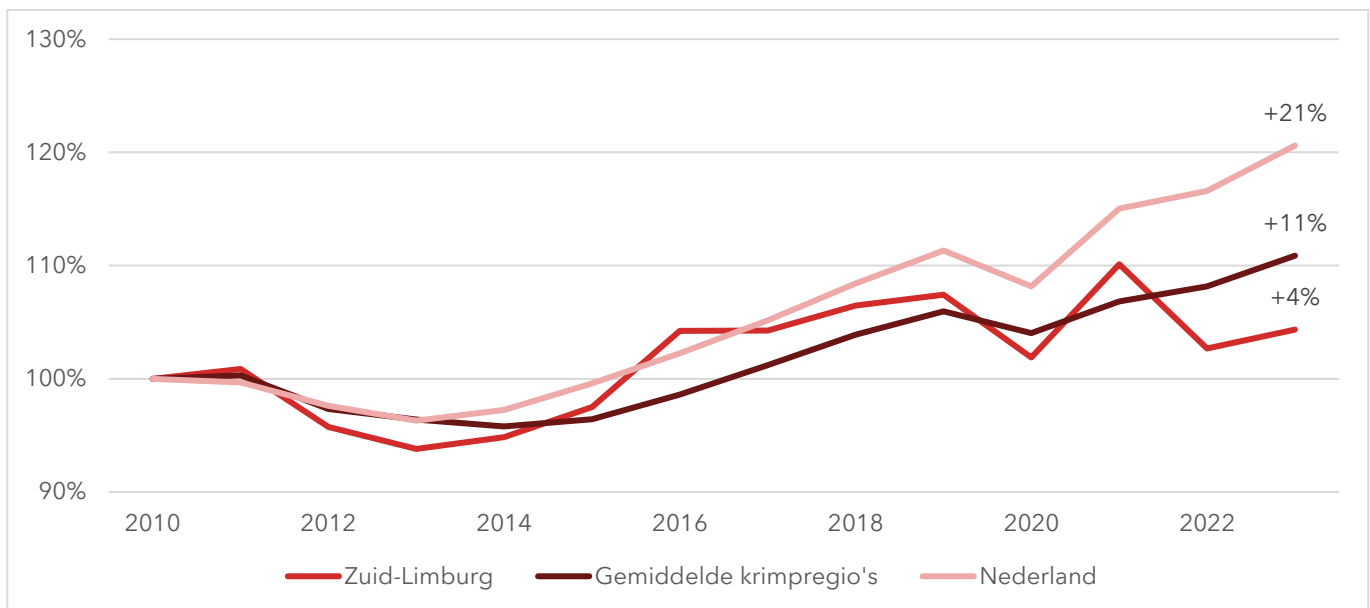

Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Regionale groei

- De reële economische groei in Zuid-Limburg is ongeveer zeven procentpunt lager dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's (Figuur 3). Vergeleken met de landelijke groei blijft de economische groei in Zuid-Limburg met ruim 17 procentpunt achter.
- Voor de regio Zuid-Limburg wordt een krimp van de werkgelegenheid verwacht.¹

Figuur 3 De economische groei in Zuid-Limburg ligt lager dan de gemiddelde groei in alle krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

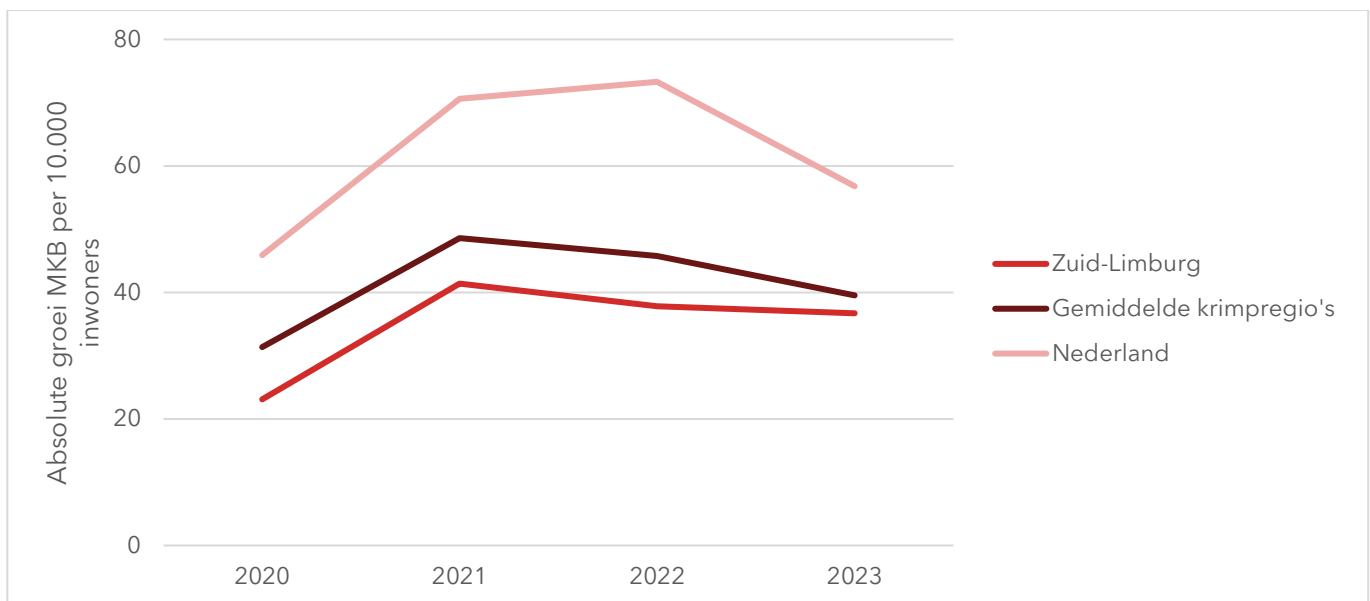
¹ Zie [Regio in beeld Zuid-Limburg](#)

Noot: Bovenstaande grafiek laat de economische groei zien voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, Nederland en het gemiddelde van alle 11 krimpregio's. Bij deze economische groei is gecorrigeerd voor het prijsniveau (het gaat dus om de reële economische groei). Het jaar 2010 is het basisjaar en voor alle drie de groepen gelijk aan honderd. Indien er sprake is van economische groei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Aandeel MKB

- De groei van het MKB ligt lager in Zuid-Limburg dan het landelijke gemiddelde (zie Figuur 4). De groei is ook lager in vergelijking met het gemiddelde van de krimpregio's.

Figuur 4 De groei van het MKB ligt lager in Zuid-Limburg dan gemiddeld in Nederland

Bron: Handelsregister Kamer van Koophandel (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Aanwezigheid publiek-private samenwerking

We bespreken een drietal initiatieven die gericht zijn op het versterken van de regionale economie:

- Samenwerkend Netwerk van Ecosystemen in Limburg (SNEL): SNEL focust zich op verduurzaming, digitalisering en innovatie binnen de provincie Limburg. Dit samenwerkingsverband wordt ondersteund door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat;²
- Zuid-Limburg Bereikbaar: dit is een samenwerkingsverband tussen overheden, werkgevers en mobiliteitsaanbieders met als doel om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren. Ook stimuleren ze duurzame mobiliteit in de regio;³
- Mee Zuid-Limburg: dit project organiseert participatieprojecten in samenwerking met zowel private als publieke partners. Deze projecten zijn gericht op het bevorderen van maatschappelijke participatie en het voorkomen van hulpvragen op het gebied van wonen, werk en financiën.⁴

De regio Zuid-Limburg vormt onderdeel van de provincie Limburg. Daarmee zijn deze voorbeelden ook deels op de andere arbeidsmarktregio's in Limburg van toepassing.

² Zie [Samenwerkend Netwerk van Ecosystemen in Limburg van start - Open Universiteit - Open Universiteit](#)

³ Zie [Zuid-Limburg bereikbaar](#)

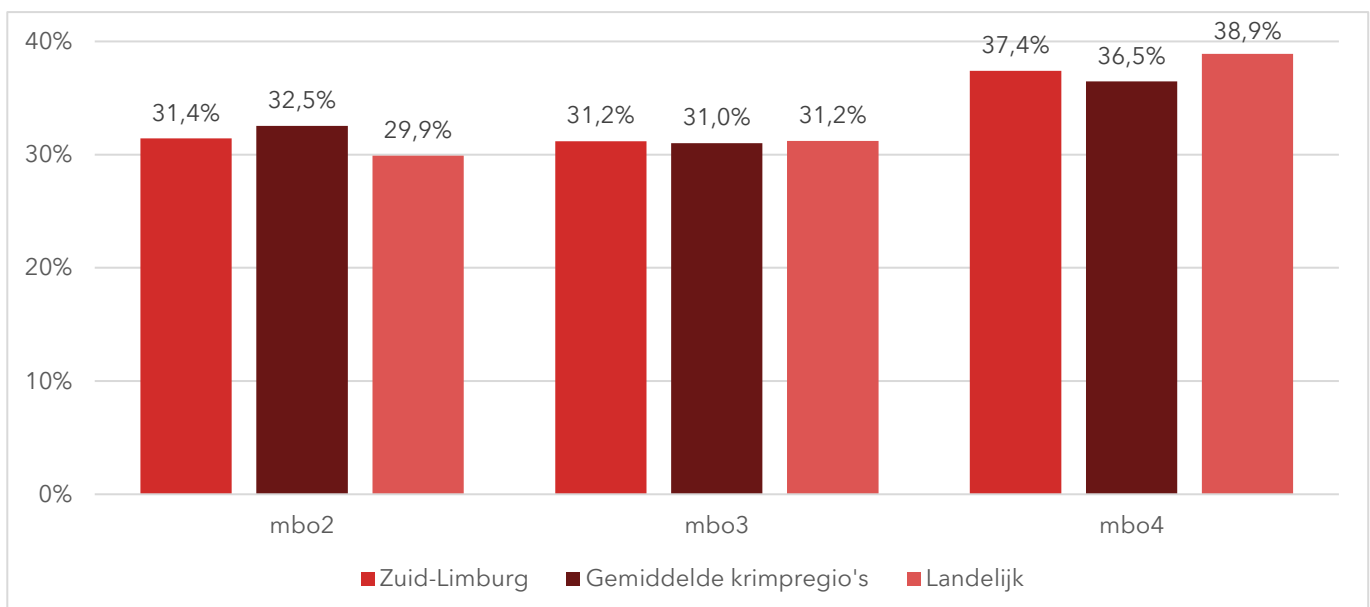
⁴ Zie [Participatieprojecten - MEE Zuid-Limburg](#)

Arbeidsmarkt en tekorten

Sectoren met grootste tekorten

- Er zijn voor veel beroepen in verschillende richtingen personeelstekorten die de komende jaren blijven aanhouden. Dit komt met name door vergrijzing en mismatch.⁵
- Kijkend naar de arbeidsmarktprognoses voor 2023, zijn er in Zuid-Limburg vergeleken het landelijke gemiddelde meer vacatures op mbo-niveau 2 en minder op mbo-niveau 4 (Figuur 5). Dit komt overeen met andere krimpregio's, hoewel het aantal vacatures op mbo-niveau 2 wel fors lager ligt.
- Kijkend naar de beroepsgroepen, scoren de dienstverlenende beroepen, zorg en welzijn beroepen en de ICT beroepen het hoogst op de spanningsindicator van het UWV (Figuur 6). Een hoge score op de spanningsindicator van het UWV impliceert daarmee dat sectoren mogelijk moeite hebben om bestaande vacatures in te vullen in deze beroepsgroepen. Er is dus het meest sprake van krapte in beroepsgroepen met een hoge score op de spanningsindicator. De collectieve sector is tevens een van de grootste werkgevers in de regio en ook een relatief belangrijke (zie Figuur 1).
- De ontwikkelingen in de spanningsindicator verschillen per beroepsgroep. Zo laten ICT beroepen en dienstverlenende beroepen een piek zien afgewisseld met een lager niveau van de spanningsindicator. De zorg en welzijn beroepen laten daarentegen een gestage groei over de tijd zien. Mogelijk hangt dit verschil samen met de conjunctuurcyclus. Zo zijn bedrijven haastiger op zoek naar medewerkers dan de overheid na afloop van de coronacrisis (2022). Zorg en welzijn laat daarentegen een meer gestage groei zien, hetgeen goed te verklaren valt door de demografische ontwikkelingen in Zuid-Limburg (zie paragraaf 0).
- De technische beroepen en de creatieve en taalkundige beroepen kennen de laagste krapte.

Figuur 5 In Zuid-Limburg zijn de prognoses van het aantal vacatures in 2023 hoger op mbo-niveau 2 en lager op mbo-niveau 4 dan het landelijke gemiddelde

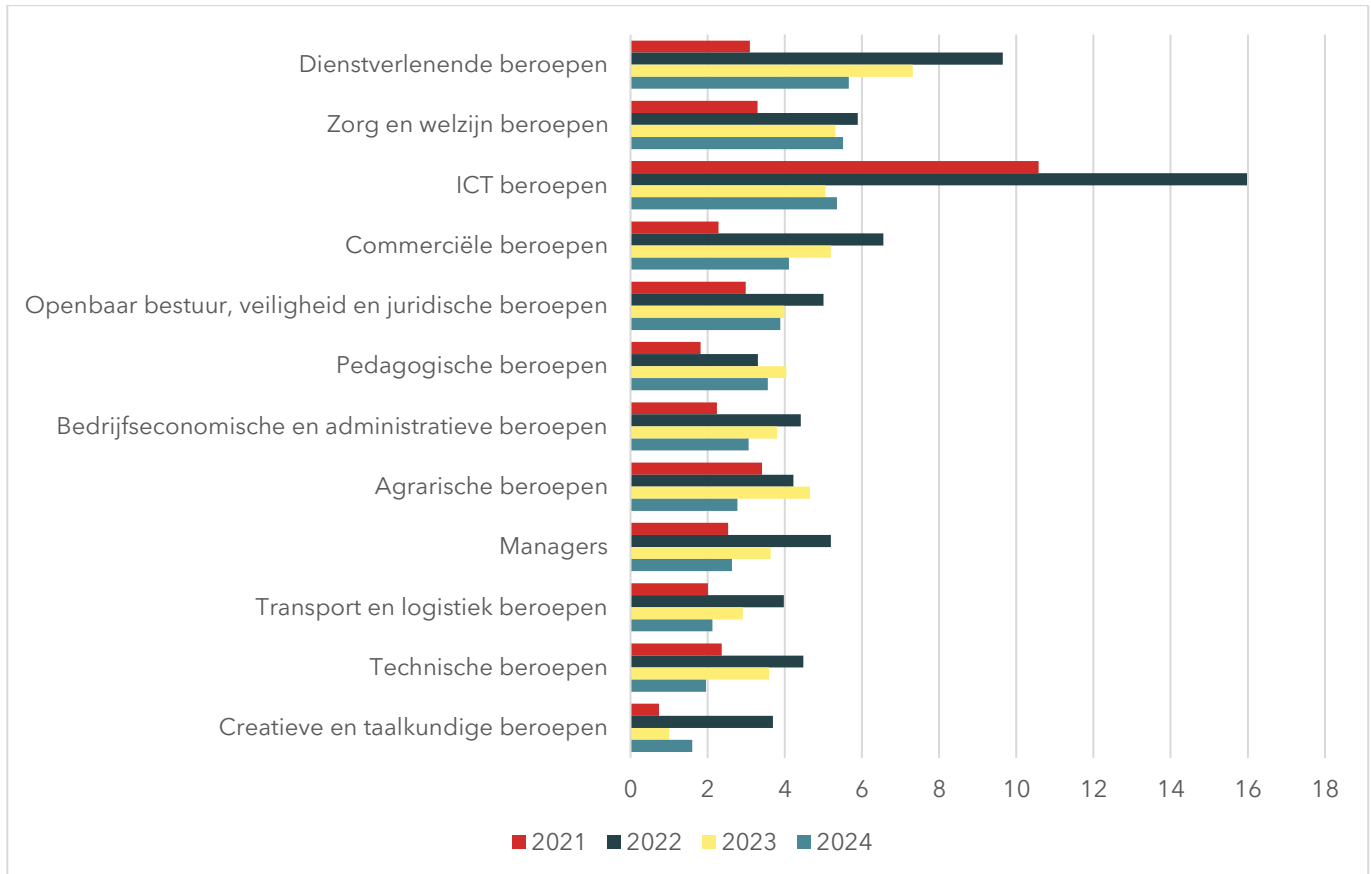

Bron: Atlas beroepsonderwijs en arbeidsmarkt (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

⁵ Zie [Regio in beeld Zuid-Limburg](#)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de prognose van het beschikbare aantal vacatures op mbo-niveau (2-4) voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, het gemiddelde van de krimpregio's en het landelijke gemiddelde.

Figuur 6 Volgens de UWV spanningsindicator is de krapte het hoogst bij dienstverlenende beroepen en zorg en welzijn beroepen

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

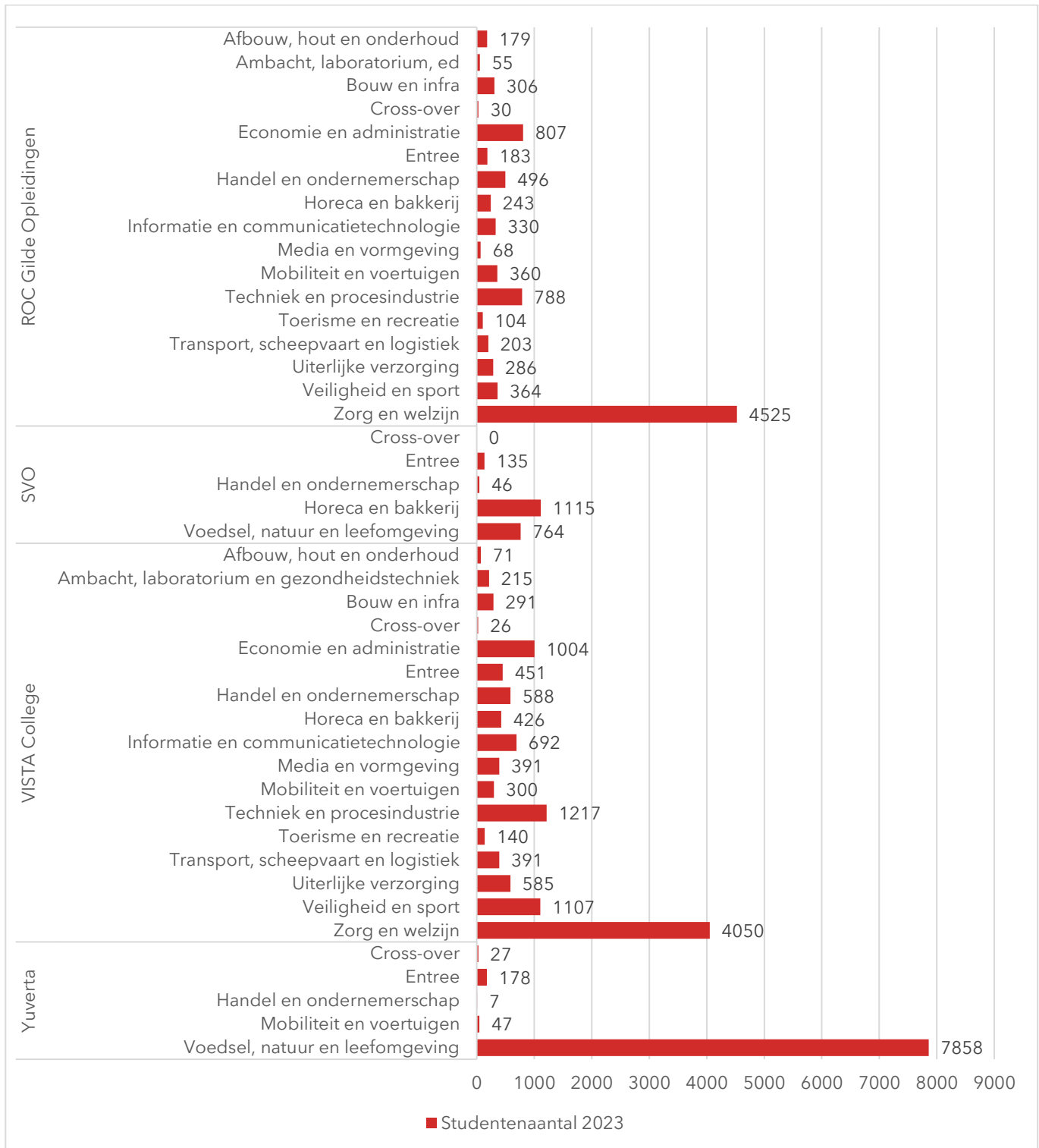
Noot: Bovenstaande grafiek toont de spanningsindicator voor alle beroepen die beschikbaar zijn voor de UWV spanningsindicator. Hierbij geven kleine getallen (dichtbij nul) aan dat er geen krapte is en een hoog cijfer (verder weg van nul) aan dat er sprake is van zeer grote krapte.

Opleidingsaanbod

- In Zuid-Limburg zijn er vier mbo-instellingen actief waarvan het ROC Gilde Opleidingen en VISTA College meer dan tien verschillende opleidingsrichtingen aanbieden (Figuur 7). Deze opleidingen zijn op meerdere plaatsen in Zuid-Limburg te volgen, hoewel de meeste opleidingen wel in Heerlen en Sittard-Geleen gevestigd zijn (zie ook Figuur 21).
- Het ROC Gilde Opleidingen en VISTA College bieden de meeste unieke opleidingsrichtingen aan. Hierdoor zijn alle opleidingsrichtingen bij minimaal twee mbo-instellingen te volgen in deze regio.
- Kijkend naar de studentenaantallen zijn de opleidingen op het gebied van zorg en welzijn en voedsel, natuur en leefomgeving relatief groot. Gezien de arbeidsmarktcraptes voor zorg en welzijn beroepen (Figuur 6), lijken deze mensen een goede uitgangspositie te hebben.

- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt. Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd goed op elkaar aan. Zo kiezen studenten soms voor opleidingsrichtingen waar minder vraag naar is.
- Er zijn geen opleidingsrichtingen die met lage studentenaantallen te maken hebben.
- Tabel 1 laat zien dat er wel specifiek een aantal (specialistische) opleidingen te maken heeft met zeer lage studentenaantallen (minder dan 10) die in principe vallen onder opleidingsrichtingen die wel voldoende studentenaantallen hebben. Het gaat hier om opleidingen zoals patisserie (binnen de opleidingsrichting horeca en bakkerij), industrieel onderhoud (binnen de opleidingsrichting techniek en procesindustrie) en bediening (binnen de opleidingsrichting horeca en bakkerij). Het is hierbij de vraag of deze opleidingen onder druk staan of dat het gaat om specialistische opleidingen die kunnen bestaan binnen de hoofdopleiding.

Figuur 7 Zowel het ROC Gilde Opleidingen College als het VISTA College leiden veel studenten op voor de sector zorg en welzijn

Bron: DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de onderwijsinstellingen en de opleidingsrichting. Er is sprake van overlap indien een opleidingsrichting hetzelfde is. Voor alle vier mbo-opleidingen wordt het totaal aantal studenten weergegeven (dus ook buiten Zuid-Limburg). Een nadere uitsplitsing voor alleen Zuid-Limburg bleek niet mogelijk.

Tabel 1 In 2023 kent een aantal specialistische opleidingen zeer lage studentenaantallen (minder dan tien studenten)

ROC Gilde Opleidingen	SVO	VISTA College	Yuverta
Evenementenorganisatie	Bediening	Fietstechniek	Retail advies
Hospitality	Leidinggeven op basis van vakmanschap	Meubels en (scheeps)interieurs maken	Retail operationeel
Industrieel onderhoud	Medewerker Food & Hospitality	Voetzorg	Voertuigen en mobiele werktuigen
Koude en klimaatsystemen	Ondernemerschap op basis van vakmanschap	Werkvoorbereiden/uitvoeren	Retail advies
Machinaal houtbewerken	Voeding	Fietstechniek	
Ondernemerschap op basis van vakmanschap			
Patisserie			
Praktijkopleider			
Schoonmaak en glazenwassen			
Werkvoorbereiden/uitvoeren			

Bron: DUO (2022) en DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande tabel toont de opleidingen waarbij minder dan tien studenten staan ingeschreven.

Invloed van digitalisering en automatisering

De invloed van digitalisering en automatisering kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg. Automatisering heeft de potentie om op termijn routinematig werk te vervangen, hetgeen kan zorgen voor een stijging van de werkloosheid.⁶ Aan de andere kant zal digitalisering de aard van het werk veranderen en daarom zal er vraag zijn naar andere soorten vaardigheden (skills).⁷ Het is van belang dat mbo-instellingen met het opleidingsaanbod inspelen op deze veranderende arbeidsvraag. De specifieke invulling van deze innovaties zal uiteindelijk verschillen per sector en per beroepsgroep waarvoor mbo-instellingen opleiden.

Demografische ontwikkeling

Demografische krimp & migratiestromen

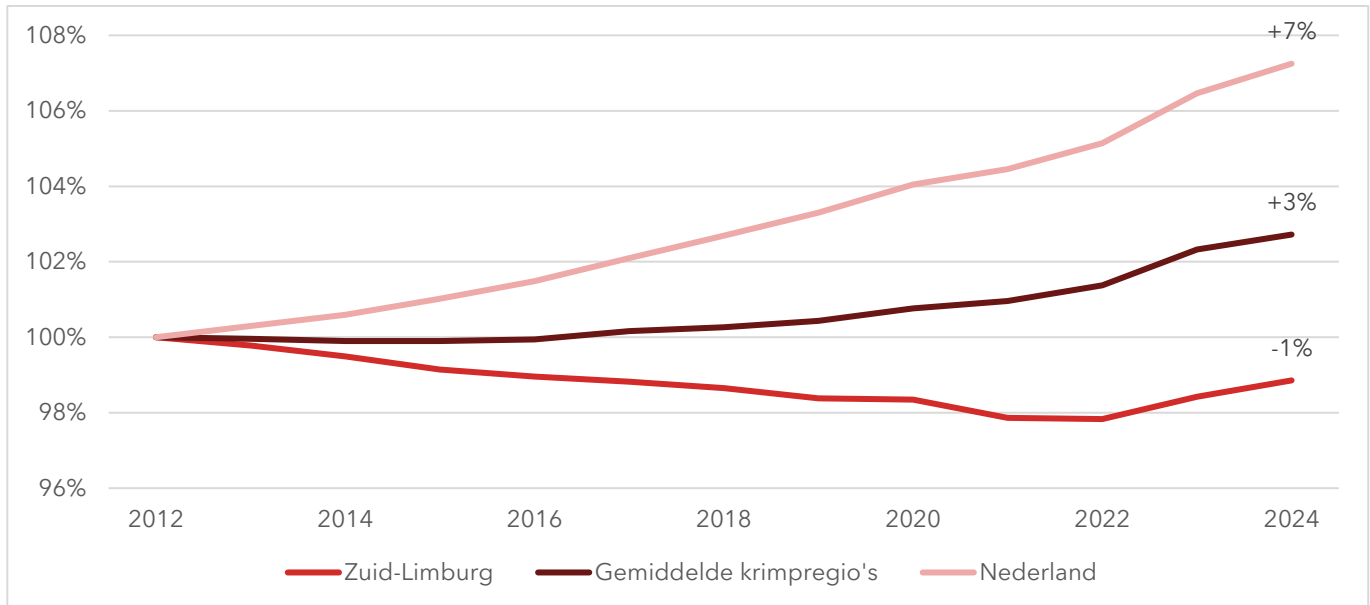
- De bevolkingsgroei in Zuid-Limburg is in de periode 2012-2024 negatief (minus één procent). De bevolkingsgroei ligt daarmee 8 procentpunt lager dan in Nederland (Figuur 8). De bevolkingsgroei in Zuid-Limburg is ook lager dan het gemiddelde van alle elf krimpregio's (4 procentpunt).
- De natuurlijke aanwas laat een bevolkingsdaling zien. De natuurlijke aanwas (verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt) is in Zuid-Limburg negatief (Figuur 9).

⁶ Zie Frey, C. B. (2019). The technology trap: Capital, labor, and power in the age of automation. In The technology trap. Princeton University Press.

⁷ Zie Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2018). Artificial intelligence, automation, and work. In The economics of artificial intelligence: An agenda (pp. 197-236). University of Chicago Press.

- De bevolkingsdaling wordt geremd door een positief migratiesaldo. Het migratiesaldo (som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo) is namelijk positief, maar in de meeste jaren wel kleiner dan de krimp in natuurlijke aanwas, zie Figuur 9.

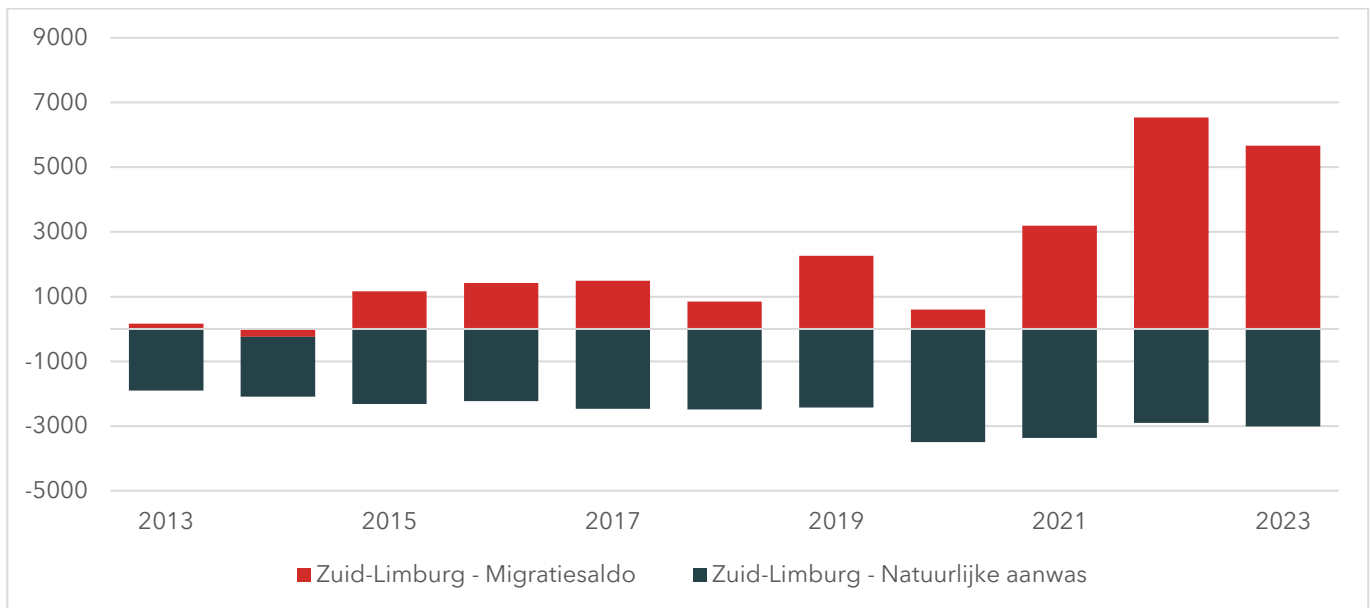
Figuur 8 Zuid-Limburg kent een bevolkingskrimp

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de demografische ontwikkeling voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, Nederland en het gemiddelde van alle elf krimpregio's. Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en is gelijk aan honderd. Indien er sprake is van bevolkingsgroei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Figuur 9 De krimp van de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg komt door een sterke daling in de natuurlijke aanwas

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de natuurlijke aanwas en migratiestromen voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg. Migratiestromen zijn de som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gedefinieerd als het verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt.

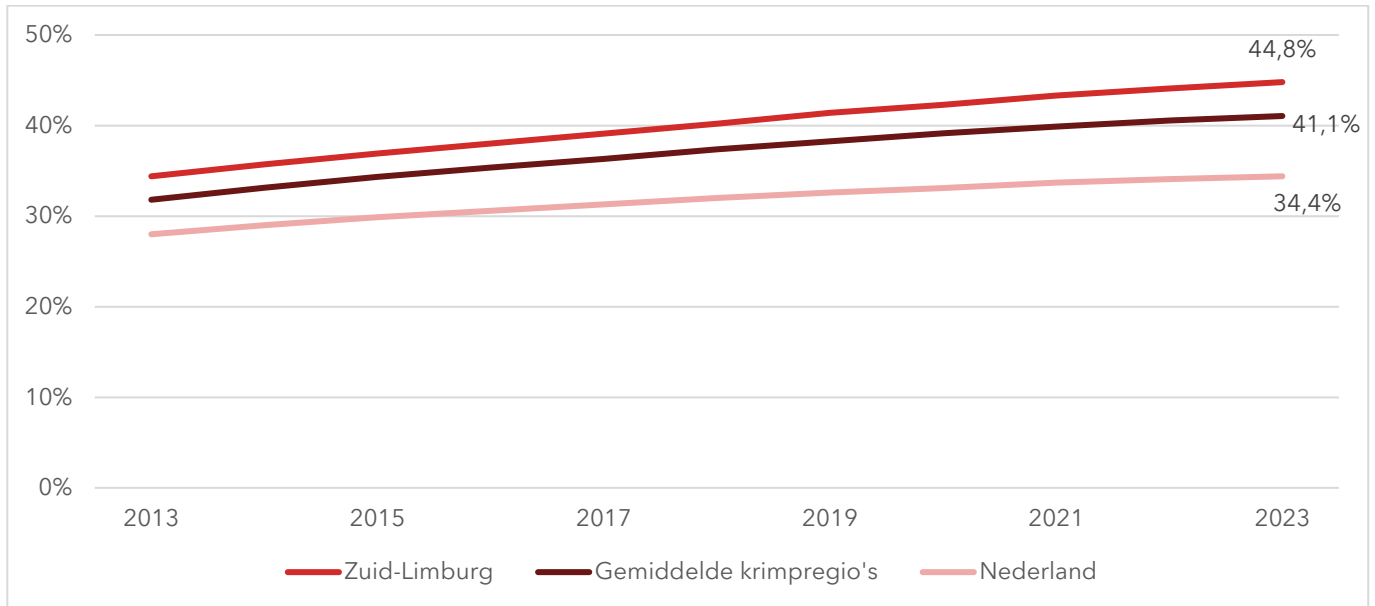
Vergrijping en ontgroening

- De grijze druk in Zuid-Limburg is hoger dan de gemiddelde grijze druk in de krimpregio's en dan de gemiddelde grijze druk in Nederland (Figuur 10). De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van vijftig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar. Hoe hoger de grijze druk, hoe meer er sprake is van vergrijping.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.⁸
- Zuid-Limburg scoort lager op het gebied van de groene druk (Figuur 11). De groene druk is de verhouding tussen het aantal personen van twintig jaar of jonger en het aantal personen van twintig tot vijftig jaar.
- Over het algemeen wonen in Zuid-Limburg minder mensen tussen de 25 en 54 jaar dan gemiddeld in Nederland (Figuur 12). Als gevolg hiervan ligt de groene druk in Zuid-Limburg lager en de grijze druk hoger dan in de rest van Nederland.
- De afgelopen jaren nam het aantal bol-studenten af en het aantal bbl-studenten toe, maar naar verwachting zal het aantal mbo-studenten in Zuid-Limburg de komende jaren dalen als gevolg van ontgroening.⁹

⁸ Zie [Regio in beeld Zuid-Limburg](#)

⁹ Zie [Regio in beeld Zuid-Limburg](#)

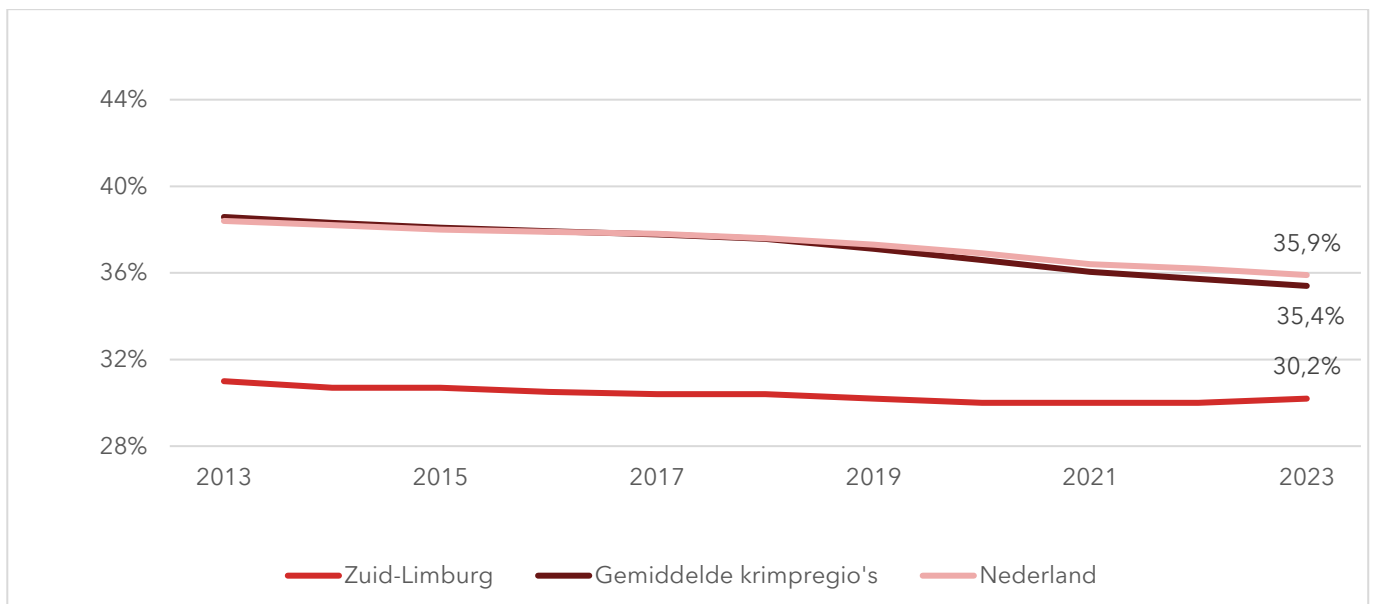
Figuur 10 De grijze druk in Zuid-Limburg is hoger dan de gemiddelde grijze druk van alle krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de grijze druk voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De grijze druk is gedefinieerd als de verhouding tussen het aantal personen van vijfenzeftig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijfenzeftig jaar. Een hogere grijze druk impliceert dat er meer mensen boven de vijfenzeftig zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzeftig jaar.

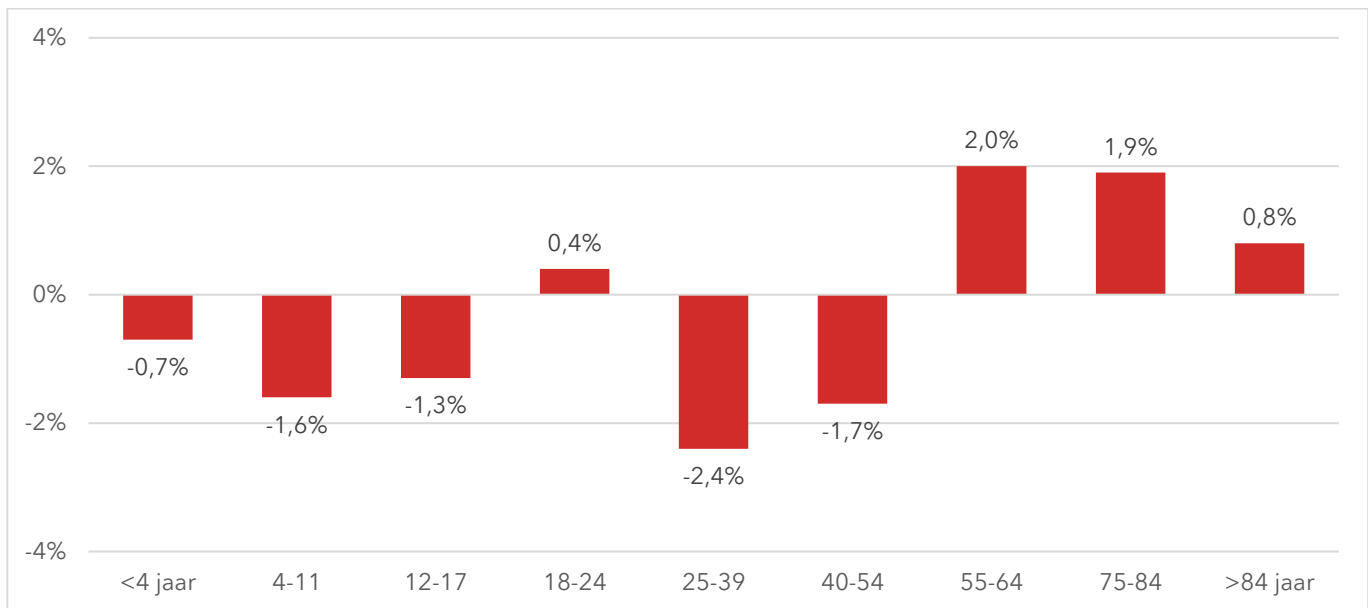
Figuur 11 De groene druk in de Zuid-Limburg is lager dan de gemiddelde groene druk in de krimpregio's en lager dan in de rest van Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de groene druk voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De groene druk is gedefinieerd als het aantal mensen jonger dan twintig jaar gedeeld door het aantal personen tussen de twintig en vijfenzeftig jaar. Een hogere groene druk impliceert dat er meer mensen onder de twintig zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzeftig.

Figuur 12 Het aandeel 25-39-jarigen in de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg ligt lager dan gemiddeld in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in bevolkingsopbouw naar leeftijd tussen arbeidsmarktregio Zuid-Limburg en de rest van Nederland voor het jaar 2024. Een percentage kleiner (groter) dan nul duidt op een lagere (hogere) aanwezigheid van die leeftijdsgroep in de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg.

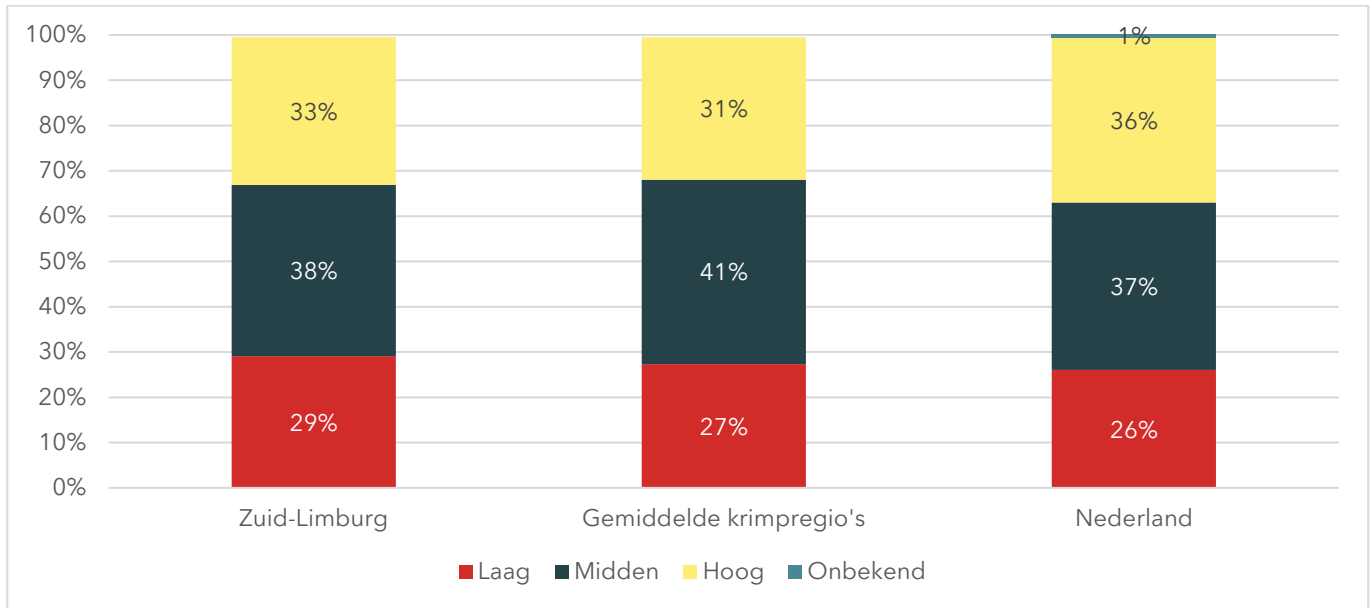
Sociaaleconomische kenmerken

Opleidingsniveau & inkomensverdeling

- In Zuid-Limburg zijn er relatief meer laag opgeleiden in vergelijking met het gemiddelde in de krimpregio's en in Nederland (Figuur 13). Het aantal hoogopgeleiden ligt juist relatief laag in Zuid-Limburg (3 procentpunt minder dan gemiddeld in Nederland).
- Het beperkte aantal hoogopgeleiden en een hoge grijze druk¹⁰ vertaalt zich door in de inkomensverdeling. Zo ligt het gemiddelde inkomen (gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling) ruwweg 3.000 euro lager in Zuid-Limburg dan het gemiddelde in Nederland (Figuur 14). Een uitsplitsing naar inkomensdecielen laat eenzelfde beeld zien: vergeleken met het landelijke gemiddelde zitten er minder mensen in de hogere inkomensdecielen (Figuur 15). Het gemiddelde inkomen ligt daarmee ook ongeveer 1.400 euro lager dan het gemiddelde inkomen in alle krimpregio's.

¹⁰ Doordat pensioengerechtigden doorgaans een lager inkomen hebben dan werkenden, drukt een hoog aandeel ouderen ook het gemiddelde inkomen.

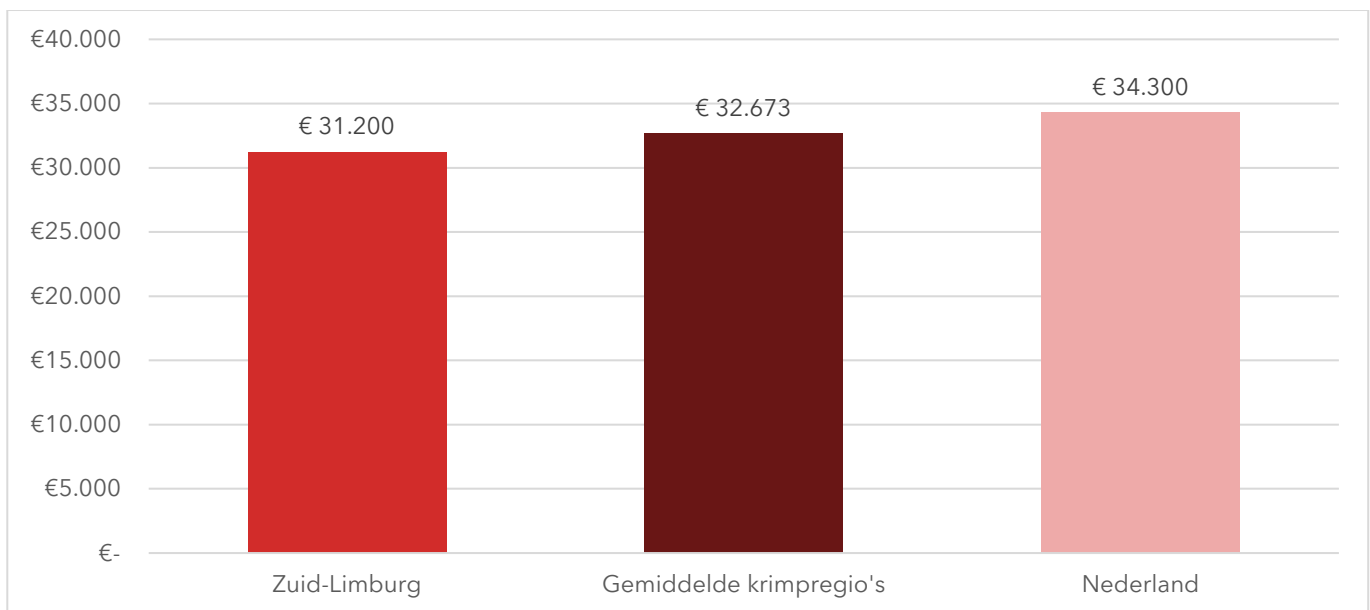
Figuur 13 De bevolking van Zuid-Limburg heeft een groter aandeel lager opgeleiden

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het opleidingsniveau van de beroepsbevolking voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en het gemiddelde van Nederland in het jaar 2023. Mensen met een laag opleidingsniveau hebben maximaal een mbo-1 diploma. Mensen met een gemiddelde opleiding hebben minimaal een mbo-2 opleiding en maximaal een mbo-4 diploma. Mensen met een hoog opleidingsniveau hebben minimaal een hbo-bachelor diploma. Voor mensen voor wie het hoogste behaalde diploma niet is vastgelegd is het opleidingsniveau onbekend. Dit betreft veelal oudere mensen in de beroepsbevolking.

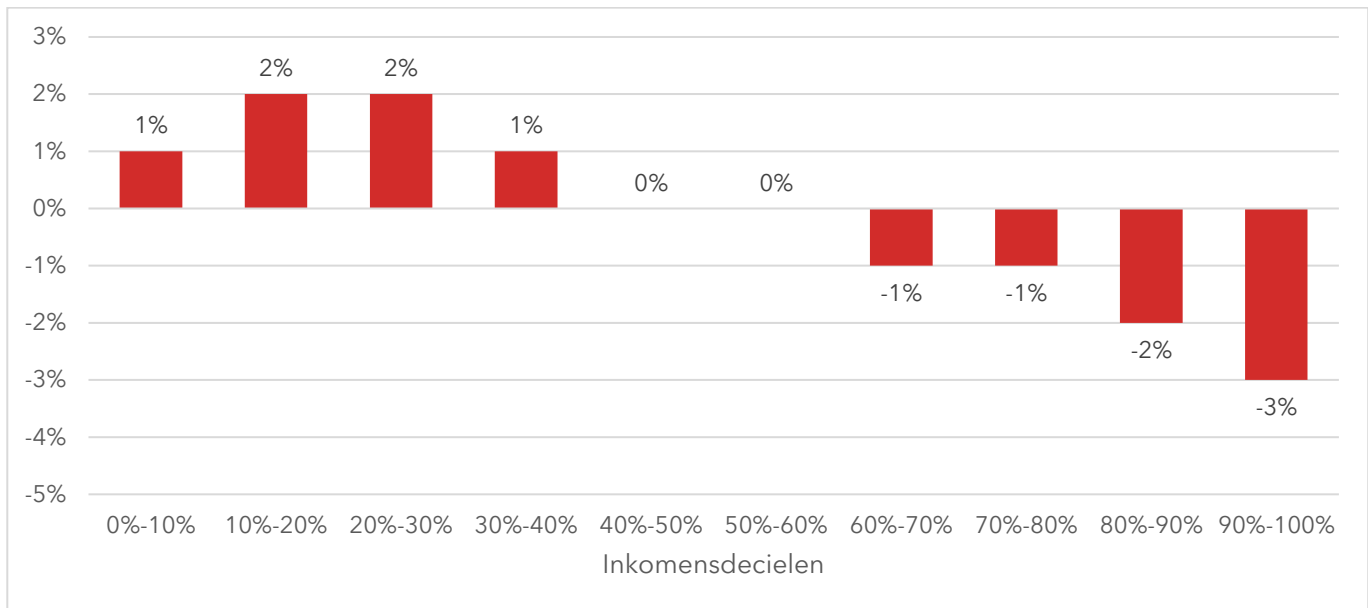
Figuur 14 Het gemiddelde inkomen ligt lager in Zuid-Limburg dan het gemiddelde inkomen in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen voor Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2021. Het gemiddelde inkomen is gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling (het zogenaamde gestandaardiseerde inkomen).

Figuur 15 Zuid-Limburg heeft minder mensen in het hoogste inkomensdeciël in vergelijking met Nederland

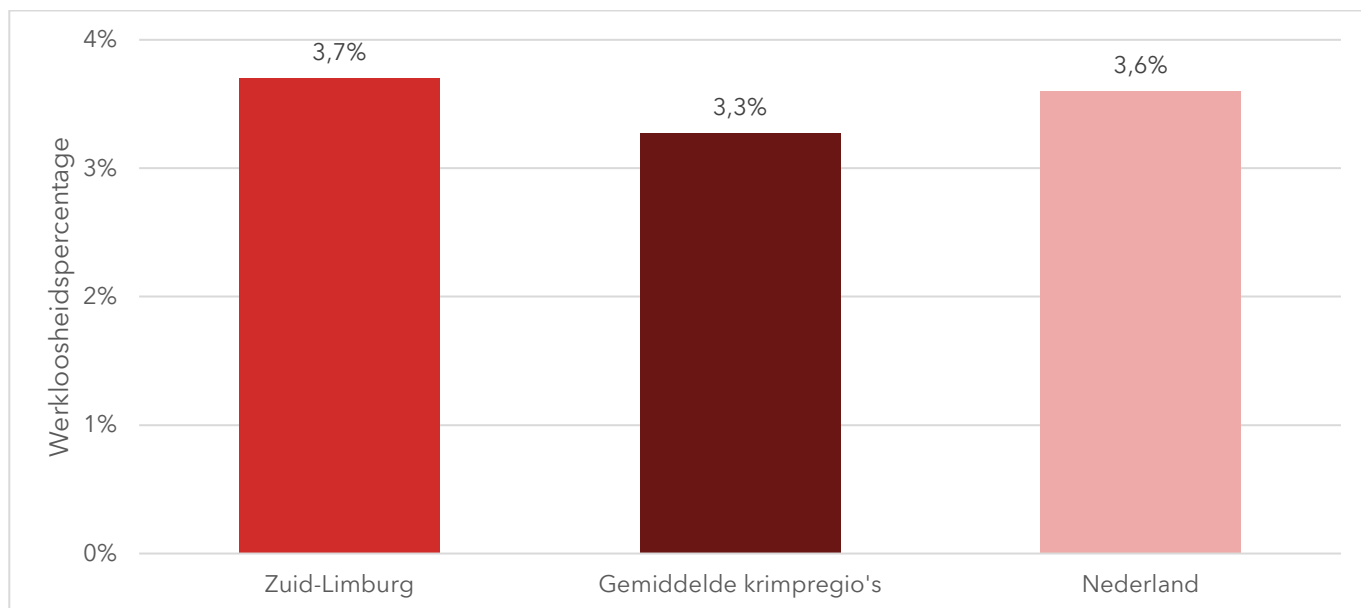
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in de inkomensdecielen in Nederland in vergelijking met Zuid-Limburg voor het jaar 2022. Hierbij hebben mensen in een lager inkomensdeciël (0 procent - 10 procent) een lager inkomen dan werknemers in een hoger inkomensdeciël (90 procent - 100 procent). Negatieve (positieve) percentages geven aan dat minder (meer) mensen in een bepaald inkomensdeciël zitten.

Werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstandsgerechtigden

- Het werkloosheidspercentage in Zuid-Limburg is 0,4 procentpunt hoger dan het gemiddelde van de krimpregio's (Figuur 16). Het is vrijwel gelijk met het werkloosheidspercentage in Nederland (0,1 procentpunt verschil).
- Het percentage arbeidsongeschikten is bijna 2 procentpunt hoger in Zuid-Limburg dan het gemiddelde percentage in de krimpregio's (Figuur 17). Het percentage arbeidsongeschikten is eveneens ruim 2 procentpunt hoger dan in Nederland. Wat betreft het aandeel bijstandsgerechtigden scoort Zuid-Limburg ook hoger dan het landelijke gemiddelde en het gemiddelde van de elf krimpregio's (Figuur 18).

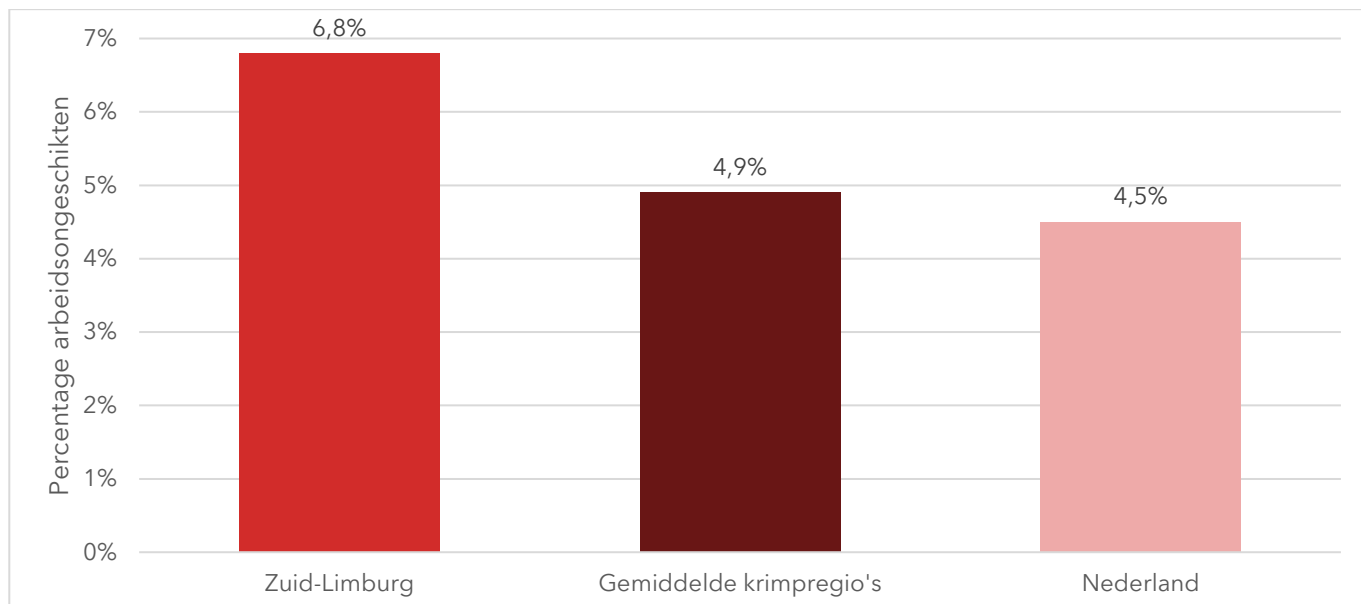
Figuur 16 Het werkloosheidspercentage in Zuid-Limburg is hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's en vergelijkbaar met het werkloosheidspercentage in Nederland (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het werkloosheidspercentage voor Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

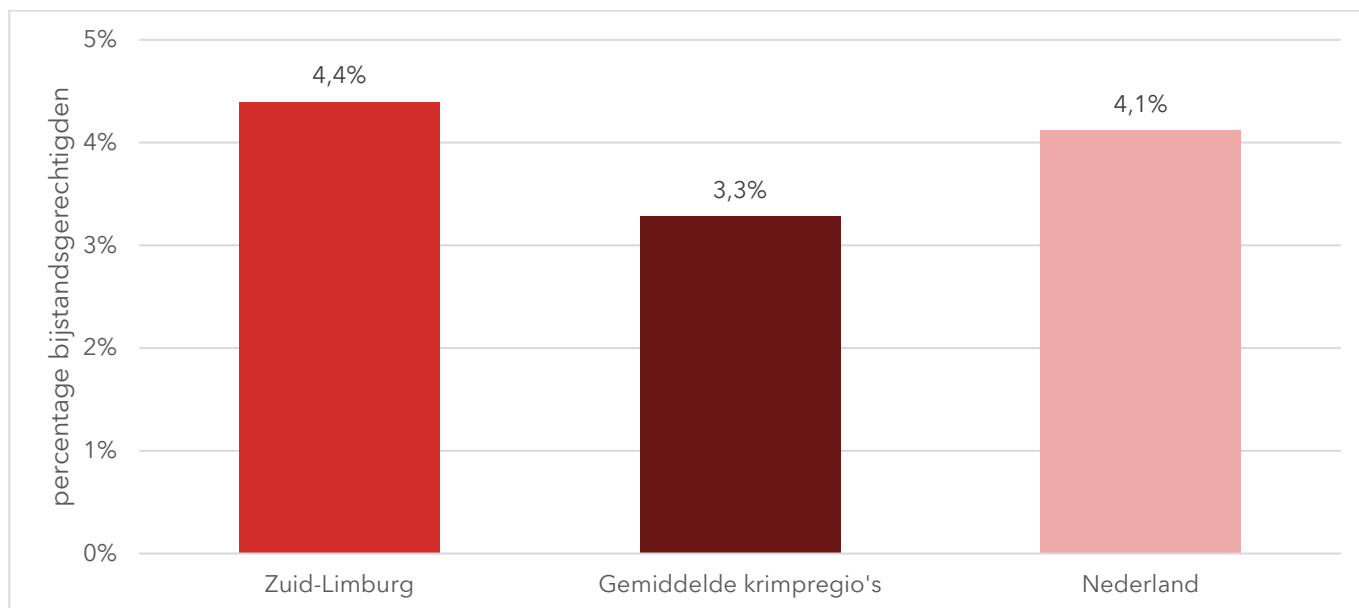
Figuur 17 Het percentage arbeidsongeschikten is hoger dan het landelijke gemiddelde en hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage arbeidsongeschikten voor Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 18 Het percentage bijstandsgerechtigden is hoger in Zuid-Limburg dan het landelijke gemiddelde en hoger dan in andere krimpregio's (2022)

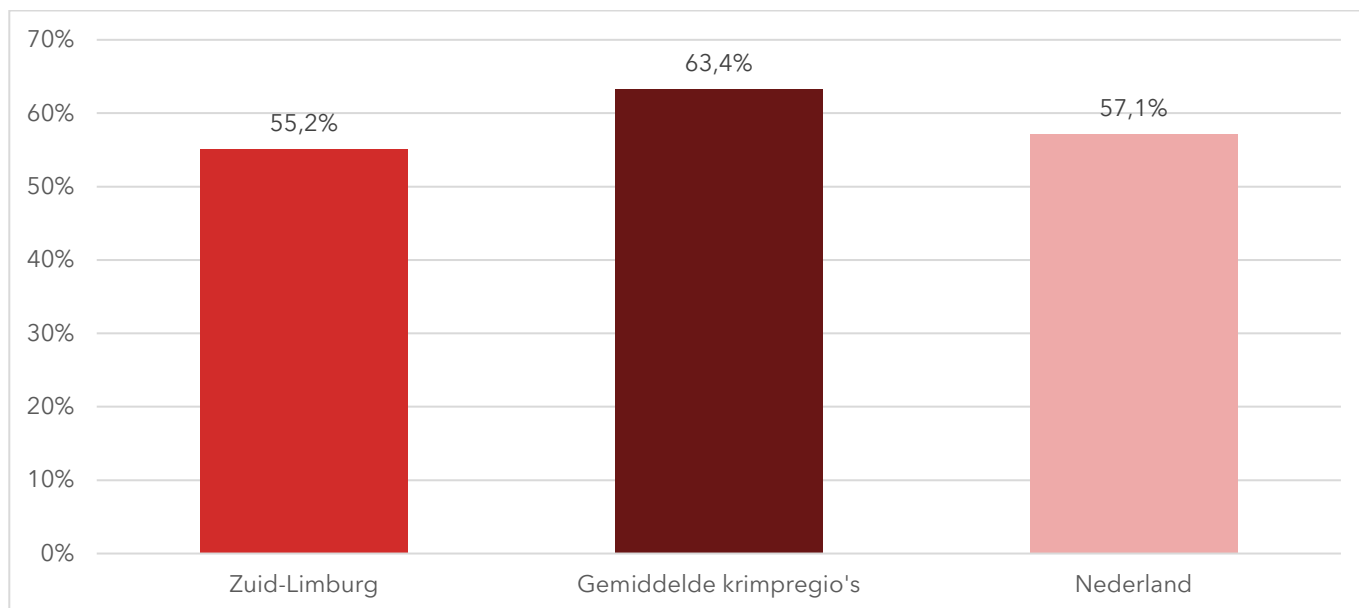
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage bijstandsgerechtigden voor Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Brede welvaarsindicatoren

- Het eigen woningbezit ligt in Zuid-Limburg met 55,2 procent ongeveer acht procentpunt lager dan gemiddeld in Nederland (Figuur 19). Het aantal is ook lager dan het gemiddelde in andere krimpregio's (63,4 procent).
- De levensverwachting in Zuid-Limburg is 1 jaar lager dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland (Figuur 20). De levensverwachting is tevens 0,8 jaar lager dan de gemiddelde levensverwachting in andere krimpregio's.

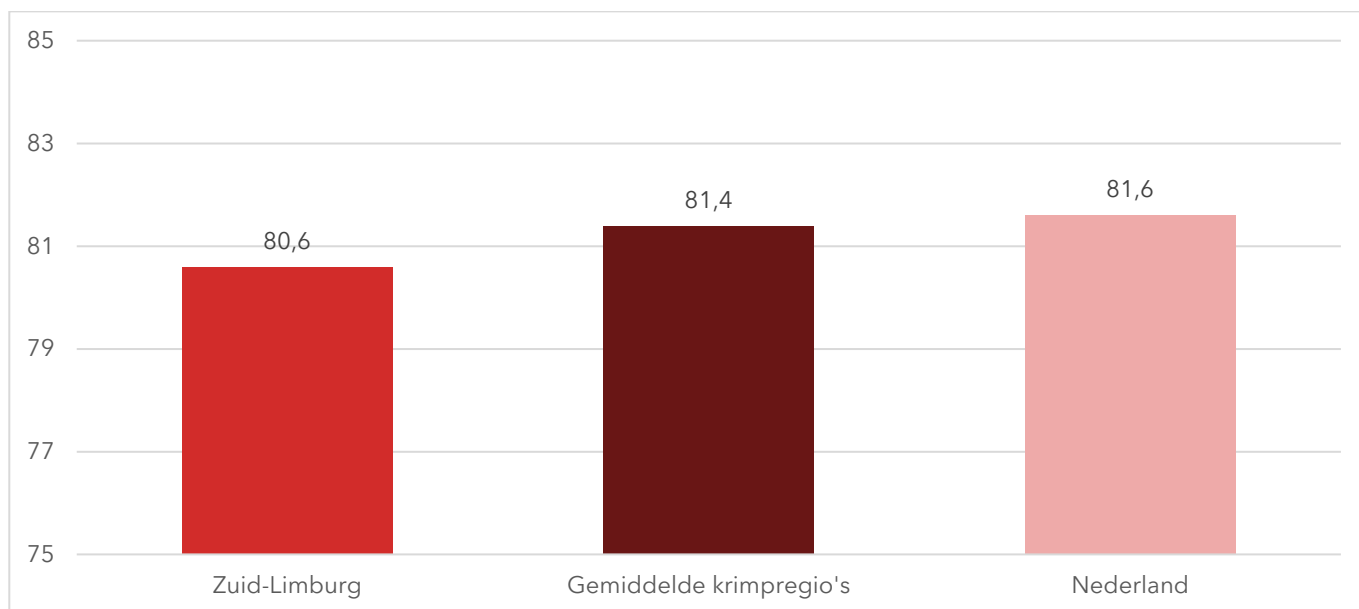
Figuur 19 Het percentage koopwoningen in Zuid-Limburg ligt lager dan het gemiddelde in de krimpregio's en lager dan in Nederland (2024)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage koopwoningen voor Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2024.

Figuur 20 De levensverwachting in Zuid-Limburg is lager dan de gemiddelde levensverwachting in Nederland en lager dan het gemiddelde van alle krimpregio's (2022)

Bron: RIVM (2022), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

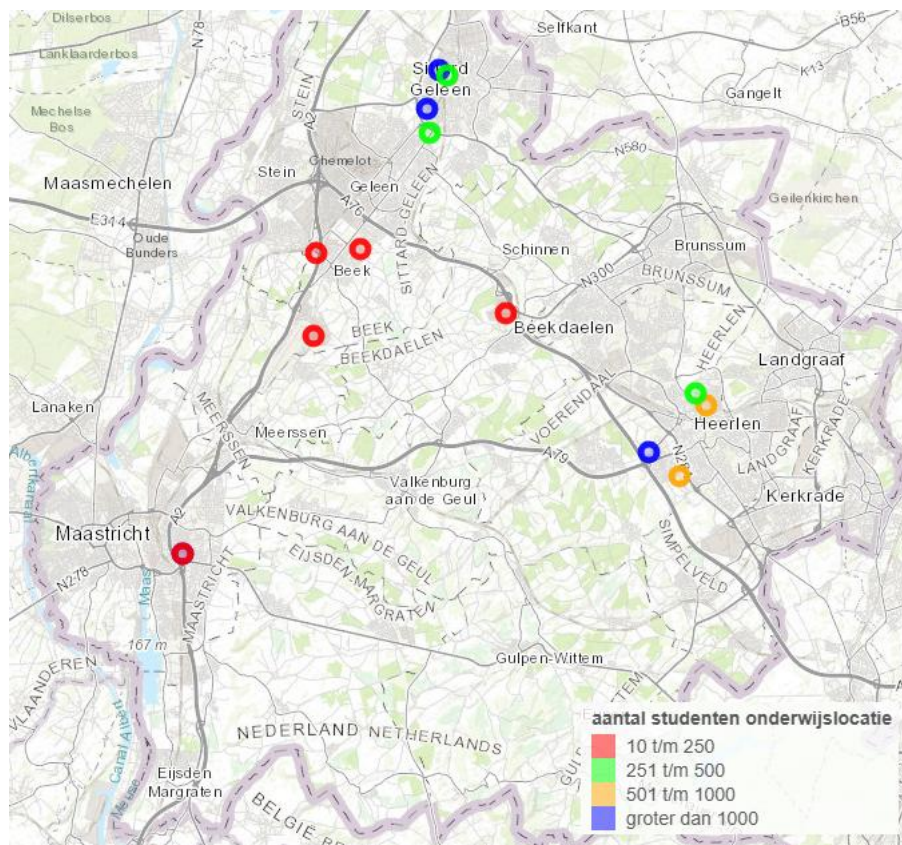
Noot: Bovenstaande grafiek toont de levensverwachting in jaren voor Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Leefbaarheid

Afstanden tot onderwijsinstellingen

- De mbo-instellingen in Zuid-Limburg zijn voornamelijk geconcentreerd in Heerlen en Sittard, zie Figuur 21.
- De bereikbaarheid met het OV - met de trein en voornamelijk bus - is goed, zie Tabel 2.

Figuur 21 Regionale spreiding van mbo-instellingen, naar onderwijspopulatie

Bron: https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/landkaart_onderwijslocaties_mbo/

Tabel 2 Mbo-instellingen zijn goed bereikbaar met het OV

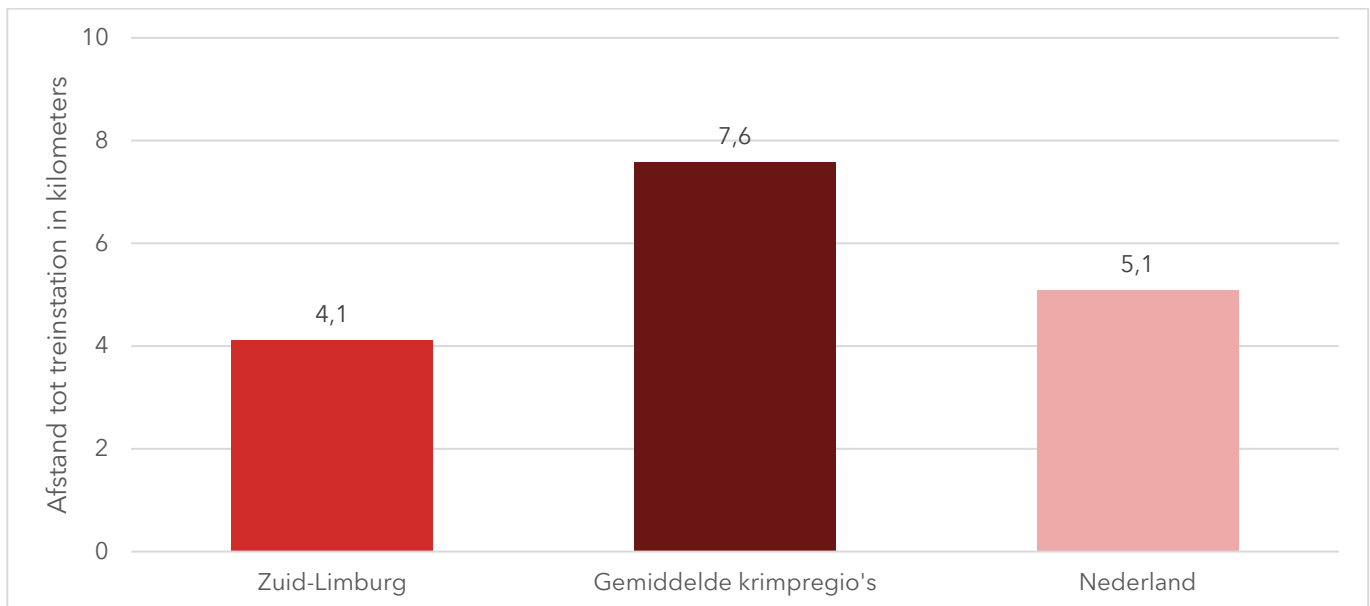
Instelling	Locatie	Afstand Treinstation	Afstand Bushalte
VISTA college	Maastricht	± 1,5 km (ca. 20 minuten lopen)	Direct voor de deur
VISTA college	Sittard	± 1 km (ca. 10 minuten lopen)	Direct voor de deur
VISTA college	Heerlen	± 2 km (ca. 25 minuten lopen)	Direct voor de deur
SVO	Heerlen	± 1,5 km (ca. 20 minuten lopen)	Direct voor de deur
Yuverta	Heerlen	± 1,5 km (ca. 20 minuten lopen)	Direct voor de deur

Bron: Google Maps

Afstanden tot voorzieningen

- De afstand tot een treinstation ligt in de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg één kilometer lager dan het landelijke gemiddelde (Figuur 22). Ook in vergelijking met de andere krimpregio's is de afstand tot een treinstation in Zuid-Limburg ongeveer twee keer zo laag.
- De afstand tot een ziekenhuis in Zuid-Limburg ligt gemiddeld bijna 2 kilometer lager dan in andere krimpregio's (Figuur 23). Tevens is de gemiddelde afstand 0,5 kilometer lager dan in de rest van Nederland.
- De afstand tot de huisarts ligt in Zuid-Limburg gemiddeld ook lager dan in de rest van Nederland en lager dan het gemiddelde van de elf krimpregio's (Figuur 24). De verschillen in afstand zijn kleiner dan voor het treinstation en het ziekenhuis.

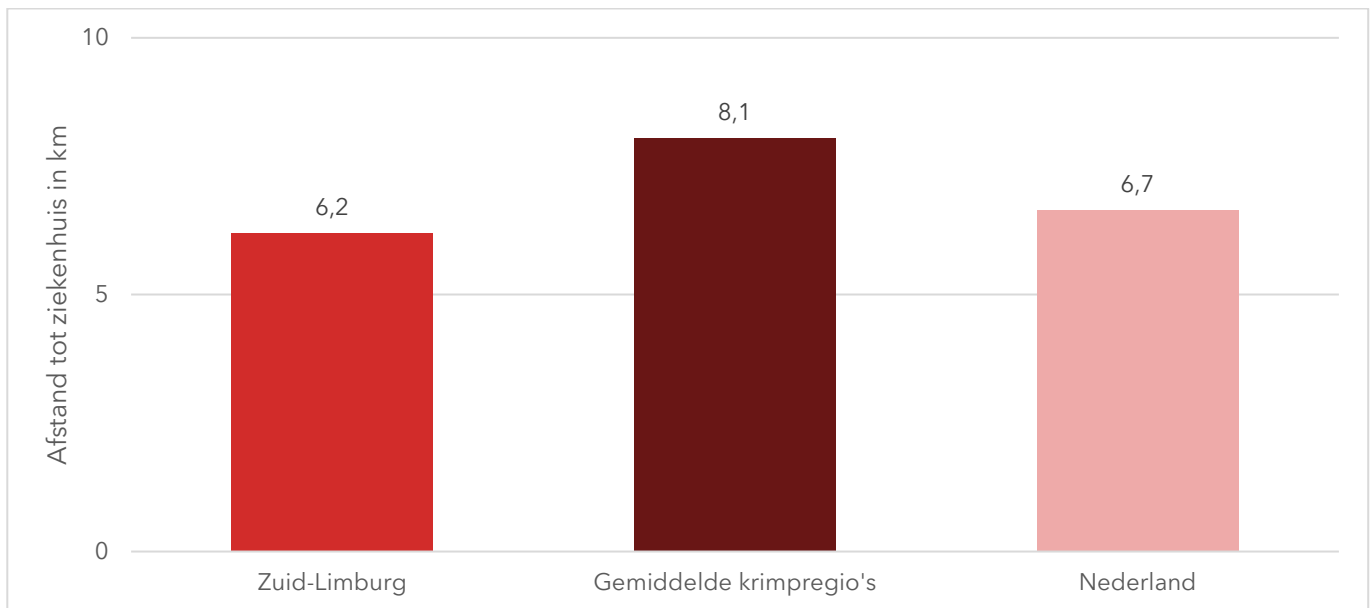
Figuur 22 De afstand tot een treinstation in Zuid-Limburg is kleiner dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's en in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een treinstation voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

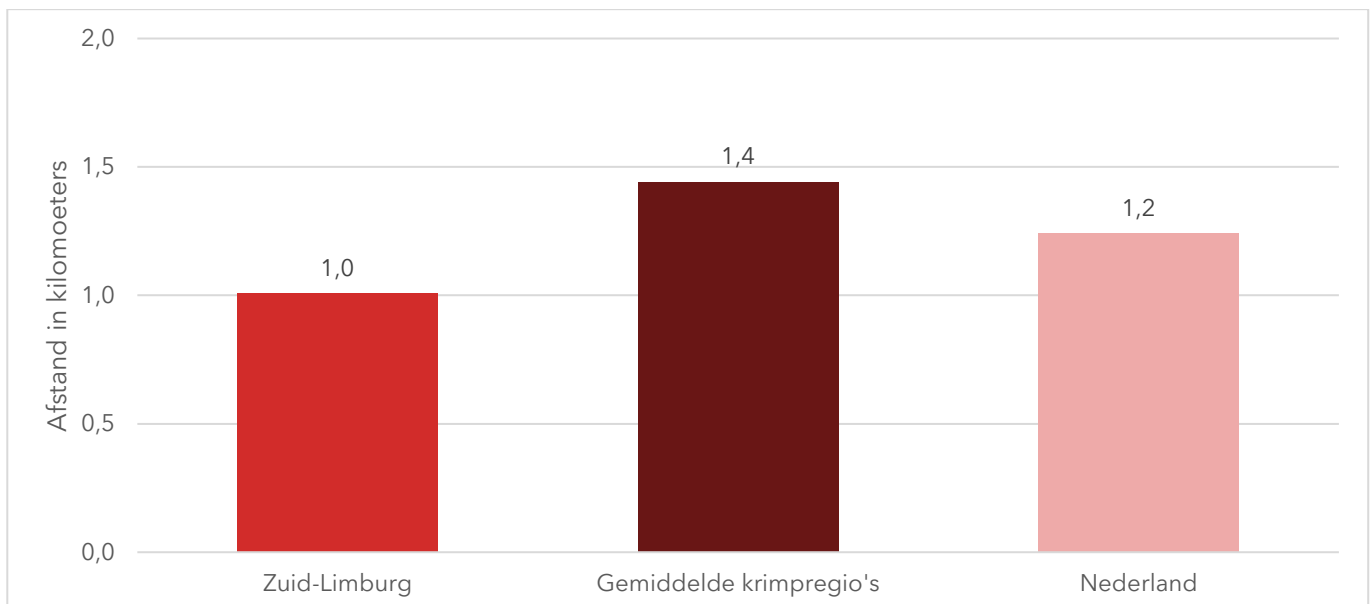
Figuur 23 De afstand tot een ziekenhuis in Zuid-Limburg is 0,5 kilometer lager dan de gemiddelde afstand in Nederland en bijna 2 kilometer lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 24 De afstand tot een huisartsenpraktijk in Zuid-Limburg is lager dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's en lager dan de gemiddelde afstand in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk voor de arbeidsmarktregio Zuid-Limburg, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Interregionale dynamiek

Overlap en interactie aangrenzende regio's

- Euregio Maas-Rijn: dit grensoverschrijdende samenwerkingsverband tussen regio's in Nederland, België en Duitsland versterkt de economische ontwikkeling in het grensgebied.¹¹
- Zuid-Limburg is aangewezen als Nationale Omgevingsvisie (NOVI)-gebied. Dit betekent dat het Rijk en regionale partners samenwerken aan uitdagingen, zoals de grensoverschrijdende samenwerking.¹²

Grensoverschrijdende arbeidsmarkten en pendelbewegingen

- De pendelbewegingen in Zuid-Limburg zijn beperkt. 8 procent van de inwoners van Zuid-Limburg die in loondienst werken doet dit in een andere regio.
- De grootste groepen uitstromers werken in de regio Midden-Limburg en Zuidoost-Brabant. De grootste groepen instromers komen uit de regio Noord-Limburg, Midden-Limburg en Zuidoost-Brabant.
- In totaal is het saldo voor Zuid-Limburg negatief: er reizen ongeveer 1.200 mensen meer de arbeidsmarktregio uit dan in.¹³

¹¹ Zie [Euregio Maas-Rhein](#)

¹² Zie [Zuid-Limburg NOVI-gebied | Visit Zuid-Limburg](#)

¹³ Zie [Regio in beeld Zuid-Limburg](#)